

‘Extra stimulans voor Shell om transitie te versnellen’

MANNUS VAN DER LAAN

GRONINGEN In de Haagse rechtszaak die onder meer is aangespannen door Milieudefensie heeft de rechter gisteren bepaald dat Shell zich moet inspannen om tot 2030 netto 45 procent minder CO2 uit te stoten opzichte van het peiljaar 2019.

Revolutionair. Zo mag je de rechterlijke uitspraak over Royal Dutch Shell volgens Machiel Mulder, hoogleraar energie-economie aan de Rijksuniversiteit Groningen, wel noemen.

Het opmerkelijke schuilt erin dat de rechter een individueel bedrijf ter verantwoording roept op basis van wetenschappelijke kennis over de klimaatverandering. Dat is heel wat,

maar volgens Mulder heeft Shell veel vrijheid om inhoud te geven aan de uitspraak. „De verminderde uitstoot kan het bedrijf ook bereiken door CO2 op te slaan of door het planten van bomen. Jegens afnemers heeft Shell slechts een inspanningsverplichting om de uitstoot van CO2 te verminderen. Dat kan door hen duurzame energiebronnen aan te bieden.”

Ook Marcel Brus, hoogleraar internationaal recht aan de RUG, vindt de uitspraak ‘heel bijzonder’. Maar het is geen complete breuk met het verleden. „De uitspraak is een stapje in een geleidelijk proces waarbij het bedrijfsleven geacht wordt zich te houden aan de minimum standaarden die we stellen ter bescherming van het milieu. Die ontwikkeling is

al gaande sinds de jaren negentig.”

Bescherming van internationale mensenrechten omvat de zorg voor het milieu, waaronder het tegengaan van klimaatverandering, legt Brus uit. Daar heeft de rechter in zijn uitspraak ook naar verwezen. „Dat was ook al het geval in de Urgenda-zaak. Het ernstig in gevaar brengen van de leefomgeving is in strijd met mensenrechten.”

Het nieuwe van de uitspraak is volgens Brus dat die wordt gebruikt om niet alleen staten, maar ook bedrijven te houden aan deze normen. „In VN-verband wordt hier al jaren aan gewerkt. Tot nu toe werd dat als niet-juridisch bindend gezien. De rechtbank trekt hieruit wel verregaande conclusies, waar Shell in hoger beroep onderuit kan komen.”

De kans is groot dat milieublus meer energieconcerns voor de rechter slepen. De uitspraak in Den Haag trekt volgens Brus internationaal de aandacht. Niet alleen in de reguliere media, ook in vakbladen en sowieso in kringen van milieupartijen en multinationals. „Of een rechter in China of Amerika eenzelfde soort uitspraak kan doen is de vraag. Dat is afhankelijk van de lokale toepassing van de wettelijke regels.”

Ook andersoortige bedrijven die de mensenrechten zouden overtreden kunnen voor de rechter worden geslept. Brus noemt bijvoorbeeld bedrijven in de internationale textielindustrie en mijnbouw die gebruikmaken van kinderarbeid of die een bijdrage leveren aan de ontbossing. „Dergelijke bedrijven kun je ter

verantwoording roepen.”

De vraag is hoever rechters kunnen gaan? Kan een supermarktken worden gedwongen plastic verpakking uit de schappen te verwijderen? „In beginsel zou dat kunnen, maar een rechter moet dan wel kijken of de gevolgen van het gebruik van plastic verpakking een aantoonbaar ernstig gevaar voor mensenrechten vormt. Of dit vergelijkbaar is met de gevaren van de omvangrijke CO2-uitstoot van de Shell Groep, die negen keer groter is dan Nederland, is de vraag.”

Hoe dan ook heeft de uitspraak grote gevolgen voor het beleid van Shell, verwacht Mulder. „Het bedrijf was al bezig met een voorzichtige transitie. Dit is een extra stimulans om die transitie te versnellen.”